

Thomas Arentzen

Den syrisk-ortodoxa kristendomen och Sverige

DEN 14 NOVEMBER 2010 gick ett tusental demonstranter genom Stockholms gator för att sätta fokus på de kristnas svåra situation i Mellanöstern. Ett stort antal av deltagarna var syrisk-ortodoxa. I främre ledet gick en person som bar en stor svensk flagga och bredvid honom gick två ärkebiskopar, båda iklädda en svart turban på huvudet. De två var båda syrisk-ortodoxa ärkebiskopar av Sverige, Mor Julius Abdulahad Shabo och Mor Dioscoros Benjamin Atas. Den senare var ordförande i Sveriges kristna råd. Dessa två biskopar representerar en kyrka och ett folk som är aktiva i det svenska samhället och som med självklarhet använder svenska flaggan. Å andra sidan har de en särskilt relation till de kristna i Mellanöstern.

Assyrier eller syrianer?

Men varför finns det två syrisk-ortodoxa kyrkoledare i lilla Sverige? Ingen annan kyrka i landet har väl två ärkebiskopar?

Våren 1992 fick den femtonåriga flickan Samira Hanno och i Södertälje en uppenbarelse. Det libanesiska helgonet Charbel Maklouf visade sig för henne. Olja rann från hennes händer och från hennes ikon. Händelsen väckte mycket medial uppmärksamhet men också svensk mirakelskepsis. Vad var helgonets budskap? Hon vädjade om att assyrier och syrianer skulle börja samarbeta. Vad menade hon med det? Vilka är dessa två grupper och varför

skulle de enas? Det var en svår och bitter strid som helgonet försökte lösa.

En av de första svenskar med syrisk kristen bakgrund jag mötte, hette Ninive. Nineve, frågade jag lite osäkert, är inte det en stad? Jo, men vi syrisk-ortodoxa har inte något land, svarade hon, och vi har inga egna städer längre. Vi kommer ihåg dem genom att förvandla dem till personnamn. Jag bär minnet om vår historia i min egen person.

De har inga städer och inget land. Men de är ett folk och de har en kyrka. Att engagera sig i kyrkan är för många ett sätt att hålla kontakt med sin kultur. Kyrkan blir därmed mycket mer än ett ställe för religiösa erfarenheter i snäv mening. Den utgör en kärna i den syrianska eller assyriska gemenskapen. Men denna grupp har haft stora problem med att hålla ihop gemenskapen i synnerhet i Sverige. Utmaningen har att göra med avsaknaden av land och städer, men också med att man saknar en gemensam historia.

För svenskar behöver inte detta med nationell identitet vara så svårt. Man bor i Sverige och talar svenska, då är man svensk. Svensson funderar inte nödvändigtvis på om han eller hon härstammar från svearna eller götarna, utan vet vad man är, eftersom man har en modern nationalstat som håller ihop den svenska identiteten. Även om man inte går i Svenska kyrkan, är man svensk, för man erkänner på något sätt kungen eller riksdagen eller midsommarfirandet. För assyrier/syrianer är det inte så. De har inget land. De finns i många länder och har inte ens ett gemensamt språk. Många använder arabiska, svenska eller andra språk till vardags. De har en kyrka, men även här finns det djup splittring, östsyrisk rit och västsyrisk rit, en syrisk-ortodox kyrka och Österns kyrka, kaldéer, maroniter och syrisk-katoliker. Om assyrier/syrianer är en folkgrupp, är det ett folk utan en gemensam berättelse om vilka de är.

I Ottomanska rikets dagar var identiteten politiskt knuten till kyrklig tillhörighet genom det så kallade *millet*-systemet. Men

när moderna västerländska idéer om nationalism fick fäste, sökte många syriska kristna i historieböckerna för att hitta sina ”vikingar”, sina gemensamma rötter eller sina historiska berättelser. Några hittade det forntida mesopotamiska storriket Assyrien, andra såg till de arameiska kungadömena eller det kaldeiska folket. Det är inte lätt att veta vem man är. Genetiska undersökningar visar ofta att man är någon annan än man tror att man är. De flesta utgör en krånglig blandning. Språk är ingen säker markör. Mitt modersmål är norska. Det norska skriftspråket kallades för ”danska” för tvåhundra år sedan. Nu kallas det norska. Är jag då dansk eller norsk? Nationell identitet kan inte enkelt bestämmas utifrån språk, genetik eller religion.

På 1800-talet vinner *assyrianismen* fäste. Assyrianisterna tänkte sig att syriska kristna, i Iran, Irak, Syrien, Libanon och Turkiet, alla härstammade från folket i Assyrien och att den stora assyriska gemenskapen nu måste hitta varandra igen, oavsett kyrko- och landsgränser. Man ville samla alla assyrier till en stor gemenskap som var etnisk (national) snarare än kyrklig. Det startade bland östsyrierna och den östsyrisk Österns kyrka tog även termen ’assyrisk’ in i sitt officiella namn. Den heter nu Österns assyriska kyrka. Kyrkoledningen inom den västsyrisk-syrisk-ortodoxa kyrkan, å andra sidan, tog avstånd från denna assyrianism och gör det i stort sett fortfarande, inte bara därför att det prioriterar en nation och en nationalstat framför en kyrklig gemenskap, utan därför att en sådan nationalism kan vara politiskt farlig i flera länder i Mellanöstern.

När de första flyktingarna från denna folkgrupp kom till Sverige på 60–70-talet, kallade myndigheterna dem alla för ”assyrier”, utan att veta vilka svårartade motsättningar de då gav sig in i. Vidare kanaliserade de sitt stöd via sekulära föreningar. *Assyriska Riksförbundet i Sverige* etablerades. Förbundet hade en modern och nationell profil, vilket innebar att det kyrkliga arvet fick nedtonas. Medan de sekulära krafterna stärktes ekonomiskt, försvagades den traditionella makten, av vilken kyrkan var en viktig del.

Det svenska samhället favoriserade de sekulära organisationerna och biskoparnas roll minimerades.

Många syriska kristna i Sverige, utom de från mer rurala områden i Turkiet, reagerade mot utvecklingen. Den syrisk-ortodoxa kyrkoledningen i Sverige reagerade också på den utbredda assyrianismen i Sverige. Det gjorde också patriarken i Damaskus. Efter press från bland annat kyrkligt håll lyckades man få svenska myndigheter till att gå med på att införa ett nytt begrepp, ”syrianer”. Nyordet är etymologiskt baserat på det inhemska syriska *suryoyo*. Inte lång tid efter bildades det konkurrerande *Syrianska riksförbundet i Sverige*. Detta tenderade att bygga på traditionella värderingar och maktstrukturer och lade vikten vid kyrkans roll. Svenska myndigheter har gått över till att använda dubbelbenämningen ”assyrier/syrianer”. På så sätt undgår man att ta ställning i konflikten.

När ekonomi, religion, nationell identitet och makt är involverade blir konflikter lätt infekterade. 1986 etablerades det Syrisk-ortodoxa ärkestiftet för Sverige och övriga Skandinavien med Mor Abdulahad Shabo som ärkebiskop. Han försökte uppehålla en öppen inställning till assyrianisterna, men still följd av sin inkluderande hållning blev han så impopulär bland de som föredrog det syrianska alternativet att några av de mest aggressiva försökte sätta fyr på hans hus 1990. Det var då helgonet Charbel Maklouf intervenerade. Men hennes intervention räckte inte. Patriarken i Damaskus fick gripa in och medla. Och patriarken löste problemet med att särskilja de två grupperna helt och splittra kyrkan i två. De som tyckte om ärkebiskopen, blev kvar i ärkestiftet. De församlingar som ogillade ärkebiskopens hållning fick ett eget stift under patriarken, Patriarkatets ställföreträdarskap för Syrisk-ortodoxa kyrkan i Sverige.

Idag finns inte bara två olika ärkebiskopar utan två olika domkyrkor i Södertälje (S:t Jacob och S:t Afrem), två ungdomsförbund (SOUF och SOKU), två fotbollslag (Assyriska FF och Syrianska FC) och två TV-kanaler (Assyria TV och Suryoyo Sat). År

2013 gick företrädare för båda de stora domkyrkoförsamlingarna ut i media och sa att de nu ville börja samarbeta. En studie som historikern Kenneth Nordgren har gjort av de assyriska och syrianska riksförbundens tidskrifter från slutet av 1970-talet visar, att de mer och mer fokuserar på det som förenar. Splittringen är djup, särskilt i Sverige, men den har i princip ingenting med trosfrågor att göra. Den har att göra med moderna frågor om nation, identitet och makt. Den har fått förödande konsekvenser för hela detta folk och deras kyrkor.

Vilka är de orientalisk-ortodoxa kristna?

Vilka är egentligen de syrisk-ortodoxa kyrklig sett? De är en av många orientaliska kyrkor eller orientalisk-ortodoxa kyrkor, men vad vill det säga? Vi ska gå till historien.

När vi läser om tidig kyrkohistoria, rör det sig oftast om Romarrikets kristna historia. Här finns påvar och patriarker, Rom och Konstantinopel, ekumeniska koncilier och kristologiska strider. Efter Romarrikets fall finns grekisk-ortodoxa och katoliker kvar, och sedan dyker lutheraner och andra protestanter upp. Alla dessa räknar sin kristna historia tillbaka till det kristna Romarriket eller (som det också kallas) det Bysantinska riket. Men vi glömmer lätt att det fanns kristna även utanför detta rike eller i rikets periferi. Det är här vi måste leta för att hitta de orientaliska kristna.

Tittar man på kartor över framväxten av kristendomen i forny kyrklig tid, upptäcker man att de har klippt bort de delar som faller utanför Romarriket. Därmed försummar man att det tidigt fanns kristna i Etiopien, Nubien, Kaukasien, Arabien och Indien. En annan viktig grupp var de kristna i Mesopotamien. Området dominerades främst av det persiska Sasaniderriket. De kristna där tillhörde den östsyriska grenen av kristendomen och talade syriska/arameiska. Deras ”persiska kyrka” skulle komma att ledas av *katholikosen* (patriarken) av Seleukia-Ktesifon.

År 431 sammankallade den romerske kejsaren till ett koncilium i staden Efesos, ett så kallad ”ekumenisk koncilium”, ett möte för hela den kristna världen. Men i själva verket var det primärt den romerska rikskyrkan som möttes för att diskutera, och striden stod mellan biskoparna i två stora romerska städer, Alexandria och Konstantinopel. Den persiska kyrkan var inte med, och när konciliet fördömde Konstantinopels ärkebiskop Nestorius, som utgick från den antiokenska skolan, ställde sig Ktesifon oförstående. Från och med denna tid räknar man inte längre att östsyriernas kyrka (Österns kyrka) hade full nattvardsgemenskap med den romerska rikskyrkan.

Men Efesos skapade fler problem än det löste. Några tyckte konciliets beslut gick för långt åt ena hållet, några att man gick för långt åt andra hållet. Inte mindre än tjugo år senare nödgas kejsaren att kalla samman till ett nytt möte. Chalcedonkonciliet var ett försök att komma med en lösning. Delegaterna förklarade att Kristus har två olika naturer som samverkar i en person. Många i öst ville inte godta en sådan uppdelning i *två* naturer, utan såg det som ett återfall till den ”nestorianism” som Efesos hade fördömt, en uppsplittring av Kristus. Även om kejsare och biskopar försökte hålla kyrkan lika enad som Kristus själv, visade 400–500-talet att en schism mellan Chalcedon-trogna och Chalcedon-motståndare inte gick att undgå. Justinianus I gjorde ett sista våldsamt försök på att tvinga motståndarna till lydnad, men resultatet blev en försegling av schismen.

Den persiska kyrkan hade inte tagit del i diskussionen. För övrigt centrerade sig motståndet mot Chalcedon runt de två gamla metropolerna Antiokia och Alexandria. De kaukasiska kyrkorna blev splittrade i frågan: medan den armeniska och den kaukasisk-albanska kyrkan fördömde Chalcedon, accepterade den georgiska kyrkan konciliet. De arabiska ghassaniderna, etioperna och nubierna ställde sig alla på motståndssidan.

När nu kyrkosplittringen som började på 400-talet hade slagit rot, kvarstod vid 600-talets början tre stora kyrkogemenskaper:

- 1 Österns kyrka i Persien, som nu etablerar kyrkor så långt österut som i Indien och Kina. Denna kyrka benämns ibland 'orientalisk' och ibland inte. Den är dock inte unierad med de orientalisk-ortodoxa kyrkorna.
- 2 De orientalisk-ortodoxa kyrkorna, som aldrig accepterade Chalcedon; bland dessa finns de syrisk-ortodoxa, de koptisk-ortodoxa, de armenisk-ortodoxa, de etiopisk-ortodoxa m.fl.
- 3 Den romerska eller bysantinska rikskyrkan, moder till modern katolsk och grekisk-ortodox kristendom.

Gemensamt för de flesta av kyrkorna i kategori 2 är, att de hamnade utanför Romarriket i förbindelse med den arabiska invasionen under första hälften av 600-talet och etableringen av kalifatet. Med undantag för den etiopiska kyrkan, har alla de orientaliska kyrkorna levt som minoriteter i muslimsk-dominerade områden i det mesta av sin historia efter detta.

Många av de syriska kristna fick viktiga poster hos den abbasidiska kalifen och hjälpte till med att översätta grekisk filosofi till arabiska, men i allmänhet har de orientaliska varit utsatta för majoritetens makt. År 1915 blev syriska och armeniska kristna offer för det som svenska myndigheter sedan 2010 har kallat ett folk mord i Ottomanska riket. Assyrier/syrianer kommer ihåg denna period som *seyfo*, "svärdet". Man antar att hundratusentals syriska kristna kan ha dött – och även flera armenier. Ett sådant modernt trauma dominerar det assyriska/syrianska minnet och upptar en central plats i historiografin.

Minoritetssituationen har hämmat möjligheten att utveckla en skolteologi och en akademisk tradition. De orientaliska kyrkorna har oftast haft nog med att hålla huvudet ovanför vattenytan. Det har heller inte varit lätt för dem att samarbeta sinsemellan, utan de har blivit tvingade in i en roll som nationalkyrkor.

Syriskt-ortodoxt tros- och fromhetsliv

De syrisk-ortodoxa är den i Sverige mest framträdande gruppen av orientaliska kristna. Deras liturgiska språk är en dialektal variant av det språk som man antar att Jesus själv talade. Kyrkan har även en mycket tidig översättning av Bibeln, troligen från det första århundradet e.Kr. Den kallas Peshitta. De syrisk-ortodoxa räknar Antiokia som sin kyrkas apostoliska ursprungsstad. Här blev, enligt Apostlagärningarna, de Kristus-trogna först kallade kristna (Apg. 11:26), och både Petrus och Paulus missionerade i staden. Patriarken av Antiokia residerar normalt i Damaskus, men för tillfället bor han i Beirut på grund av kriget i Syrien. Syrisk-ortodox kristendom är idag global. I Indien finns några miljoner kristna som tillhör den syrisk-ortodoxa traditionen utan att vara etniskt besläktade med assyrierna/syrianerna.

Syriskt-ortodoxt fromhetsliv liknar det man finner i andra ortodoxa kyrkor. Det liturgiska året har många festdagar. Förutom de gemensamma kristna högtiderna (jul, påsk, Kristi himmelfärd och pingst) firar man sex stora Maria-högtider, tre på våren och tre på hösten.

Fastepraxisen liknar också den man ser i andra kyrkor (onsdag och fredag samt en stor fasta för varje årstid), men för övrigt håller man den särskilda Ninevefastan. Tre dagar från den tionde måndagen innan påsk fastar man till minne av Jona i valfiskens buk.

Ortodoxt fromhetsliv handlar främst om liturgisk praxis, därför att liturgiskt firande uppfattas som troslivets kärna. De ortodoxa kyrkorna har bevarat olika riter. Gemensamt för dem är dock vördnaden för det liturgiska skeendet och den heliga nattvarden. De syrisk-ortodoxa står kopterna nära, men bland de förstnämnda finns ingen utvecklad ikontradition. I kyrkorna har man således ingen ikonvägg som i grekiska kyrkor. Man har ett förhänge som döljer altaret under delar av nattvardsförberedelserna.

Å andra sidan har de syrisk-ortodoxa en mycket stark poetisk tradition. Under hela den patristiska epoken uttryckte sig syriska

teologer i poesi. Efraim Syriern (c:a 306–373), kallad "Andens harpa", och Jakob av Sarug (c:a 451–521), "Andens flöjt", måste räknas som några av kristenhetens främsta diktare, och de har haft en ovärderlig betydelse för utvecklingen av den kristna synen på Maria. Dessa poeter skrev hymner och poetiska homilier som framförs liturgiskt, och den syriska traditionen har därmed utvecklat starka körtraditioner. Redan i senantiken hade syrisk-ortodoxa kyrkan egna kvinnokörer. Denna liturgiska sed tycks ha varit kontroversiell på 500-talet. Biskopen Jakob av Sarug kände sig nödgad att försvara de sjungande kvinnorna för sin samtid. Han räknar körernas historia bakåt till den stora 300-talsdiktaren. I en metrisk predikan till den helige Efraims ära säger han:

Du, [Efraim], uppmanade våra systrar att lovsjunga för kvinnor fick inte tala i kyrkan [1 Kor 14:34].
Din undervisning öppnade Evas döttrars munnar,
och se, deras toner ekar i församlingarnas ljuvlighet.
Kvinnor ger nu röst till bönen
och lyssna, de kallas lärare av folket.
Din lära förkunnar en helt ny värld,
för där i Riket är män och kvinnor lika. (40–43)

Ni har klätt er i härlighet från vattnets djup så som era bröder,
tacka med en hög röst också ni!
Ni har blivit del av en enda förlåtelseskropp såsom era bröder,
och från en enda kalk har ni läskats med nytt liv.
En enda frälsning är er och deras tillsammans;
har ni inte lärt att sjunga med höjda röster? (105–107)

På grund av er moder Evas brott blev ni dömda,
men på grund av Marias, er systems Barn, är ni nu fria.
Avslöja era ansikten och lovsjung utan skam! (112–113)

I våra dagar arrangerar man körtävlingar i syrisk-ortodoxa kyrkor i Sverige. Kvinnokörerna spelar fortfarande en viktig roll. För övrigt liknar syrisk liturgi andra ortodoxa liturgier, men syrisk-ortodoxa kyrkan har en större mångfald av riter. Den vanligaste mässordningen kallas Jakobsliturgin som har sin historiska bakgrund i den fornkyrkliga Jerusalemsliturgin. Andra särdrag är gammaltestamentliga läsningar och en något tydligare eskatologisk prägel. Man skulle kanske kunna säga att den syriska kristendomen är den levande kristna tradition som historiskt sett ligger närmast den palestinska fornkyrkan.

Sverige idag

Enligt vissa bedömare räknas Sverige till världens tio största orientalisk-kristna länder mätt i procent av invånarna och anledningen är den stora andelen assyrier/syrianer. Idag kan man möta syriska kristna i Mellanöstern som talar svenska. Det finns fler syrisk-ortodoxa i Sverige än i de flesta länder i Mellanöstern. Undantaget i Mellanöstern har varit Syrien. I nutid är det svårt att veta hur många kristna som finns kvar.

Det är svårt att hitta pålitlig statistik för Sverige, eftersom myndigheterna inte folkbokför religionstillhörighet. De orientaliska kristna kommer från olika länder där de inte är majoritet, och det är omöjligt att veta om en person som är folkbokförd som irakier är kristen, och i så fall vilken kristen kyrka han eller hon tillhör. Nämnden för statligt stöd till trossamfund (SST) för den mest pålitliga statistiken. De registrerar dock bara aktiva religionsutövare som är anknutna till ett särskilt trossamfund. Man måste förutsätta att de faktiska siffrorna är avsevärt högre.

ORIENTALISKA ORTODOXA I SVERIGE 2013 (SST-anknutna):

Medlemmar:	Församlingar:	
50 396	46	Syrisk-ortodoxa
2 915	20	Koptiska ortodoxa kyrkan
2 870	2	Etiopiska ortodoxa kyrkan
2 666	2	Eritreanska ortodoxa kyrkan
2 375	5	Armeniska apostoliska kyrkan
6 112	6	Österns assyriska kyrka

Källa: <http://www.sst.a.se/statistik/statistik2013.4.2221f657149ccb048e3446f5.html> och SSTs Trossamfund i Sverige 2014:

<http://www.sst.a.se/kontakt/samfundsadresser.4.7501238311cc6f12fa580005268.html>

Medlemmar av Österns assyriska kyrka och syrisk-ortodoxa tillhör olika kyrkor, men de har ett gemensamt syrisk språk (med dialektala skillnader) som används i liturgin och även i vardagen. I ett tillägg finns övriga syriska kristna grupper (grekisk-ortodoxa, katolska och protestantiska). Från c:a 10 000 assyrier/syrianer i Sverige år 1980 växte befolkningsgruppen till omkring 70–80 000 år 2004, vilket skulle betyda att assyrierna/syrianerna torde utgöra c:a 1% av Sveriges befolkning år 2014. Trolig är det bara Irak och Syrien som har fler assyriska/syrianska invånare. Till folkgruppen i Sverige hör t.ex. Ibrahim Baylan (energiminister), Rakel Chukri (kulturchef i Sydsvenskan), Josef Fares (filmregissör), Nuri Kino (journalist) och Kennedy Bakirciouglu (fotbollsspelare). Gruppen är med andra ord väl etablerad i det svenska samhället.

Mellan Tur Abdin och Södertälje

På 1960-talet kom de förste syriska kristna flyktingarna till Sverige. De kom främst från området Tur Abdin i sydöstra Turkiet, ett bergsområde som en gång var lika fullt av syriska kristna som

av kyrkor och kloster. Cypern-kriget och inbördeskriget i Libanon på 70-talet ledde nya grupper på flykt. På senare år har krig i Irak och Syrien bidragit till detsamma.

Herregud, vad naiv man var. [...] När man skulle presentera sig sa man ”Hej, jag heter [NN] och är kristen.” [...] Man hade ju hört att Sverige var ett kristet land och att man skulle bli omfamnad på nåt sätt. [...] När jag sa det kollade de snarare lite konstigt på mig, och undrade ”Vad menar hon? Det angår inte mig om hon är kristen eller inte.” [...] Just då när jag sa att jag var kristen betydde det inte fem öre för dem.

Detta säger en av Fuat Deniz’ informanter i avhandlingen *En minoritets odysseé*. Assyrierna/syrianerna kom från gemenskaps- och familjorienterade samhällen, där religion och traditionella värderingar spelade en viktig roll. För dem var det tillfredsställande att få bo i ett kristet samhälle, men detta samhälle verkade inte tycka om att vara kristet. Det Sverige som mötte dem var sekulärt och drömde om jämställda individer, fria från traditionernas och hierarkiernas förtryck.

Susanne Ayoub, en ung assyrier/syrian som idag arbetar för Bilda, berättar om hur kritisk hennes mamma var till det svenska skolsystemet. Eleverna tilltalade lärarna med förnamn! Unga Susanne försökte att lyssna till sin mamma och sa ”fröken” till sin lärare istället. Men läraren blev upprörd – hon var väl ingen gammal tant! Susanne kunde väl använda hennes namn!? ”Här försöker jag visa människan respekt och kalla henne fröken, men hon vill att jag skall vara oförsämd och kalla henne Nina”, tänker Susanne frustrerat. De två systemen krockade och hur hon än gjorde skulle hon göra en av auktoriteterna besvikna. Efter detta valde Susanne att bli tyst.

I området runt Mor Gabriel-klosteret i Tur Abdin, området som syrisk-svenska ungdomars far- och morföräldrar lämnade

på 70-talet, fanns på 1800-talet omkring 200 000 syrisk-ortodoxa inbyggare. Idag är det mindre än 1000 kvar, men 25 000 assyrier/syrianer från Tur Abdin-området bor å andra sidan i Södertälje. Staden har stundom kallats ”Sveriges nya Jerusalem.”

Här finns, som vi har sett, två syrisk-ortodoxa domkyrkor. Båda hävder att de är Europas största syrisk-ortodoxa katedral. Den ena ska rymma 2000 personer. Den rymmer dessutom Lucia-firande med jultomtar före jul. Här möts ett aktivt ortodox kyrkoliv med svenska adventstraditioner. I Södertälje finns Suroyo TV som sänder till över 85 länder på syrianska (förutom arabiska, svenska, engelska och turkiska) och försöker att vara brobyggare mellan de olika kyrko- och namnfraktionerna.

Idag åker syriskättade svenska ungdomar på pilgrimsresa till Tur Abdin för att besöka sina historiska platser. På sätt och vis är det Sverige som är centrum i den syrisk-ortodoxa världen och Tur Abdin i periferin. Platsen domineras av kurder och behärskas av Turkiet. Ungdomarna från SOKU och SOUF åker som religiösa turister och gäster i sina far- och morföräldrars hemstäder.

En av Deniz’ informanter säger:

Jag tror att i och med att vi inte har något hemland att vända tillbaka till, har vi hela tiden anpassningen framför oss. [...]

Vi har ingenstans att ta vägen; vare sig ni vill eller inte, kommer vi att stanna kvar i Sverige.

Sverige är faktiskt ett av den assyriska/syrianska gruppens viktigaste hemländer. Den syrisk kristna folkgruppen har kanske inte alltid känt att de har blivit mottagna som kristna syskon, men de har i alla fall gjort Sverige till ett syrisk-kristet hemland. Bredvid Scania-fabriken har de etablerat ett kristet centrum för grupper av syrisk härkomst. Det som händer bland de syrisk-ortodoxa i Sverige angår hela den syrisk-ortodoxa världen.

Den orientaliska kristenheten har en tydlig närvaro i Sverige

och så kommer det att förbli. Situationen i Mellanöstern tyder på att fler kommer att utvandra.

Krigen i Syrien och situationen i Irak oroar de svenska orientaliska kristnas vänner och släktingar. Svensk kristenhet kommer att ha en särskild relation till de kristna i Mellanöstern och deras tragiska öde.

THOMAS ARENTZEN är teol. dr från Lund, verksam i Centre for Theology and Religious Studies, Lunds universitet, specialist på orientaliska och syrisk-ortodoxa kyrkor i Sverige.

LITTERATUR

- Ackfeldt, Anders & Dan-Erik Andersson, *Assyrier och syrianer i Sverige: en forskningsöversikt med bibliografi*, Lund 2012.
- Beskow, Per, ”Södertäljemiraklet i massmedia”, *Signum* 4(1992).
- Brock, Sebastian, *Det upplysta ögat: världen sedd genom den helige Efraim syriern*, Södertälje 2010.
- Deniz, Fuat, *En minoritets odysse: upprätthållande och transformation av etnisk identitet i förhållande till moderniseringsprocesser: det assyriska exemplet*, Uppsala 1999.
- Efraim Syriern, *Hymnerna om tron*, Skellefteå 2014.
- Elworth, Kerstin, Matthias Grahm & Hélène-Dominique Lindroth, *Guld, rökelse och myrra: de orientaliska katolikerna i Sverige*, Stockholm 2009.
- Gunner, Göran & Sven Halvardson, *Jag behöver rötter och vingar: om assyrisk/syriansk identitet i Sverige*, Skellefteå 2005.
- Hallonsten, Gösta, *Östkyrkor i Sverige: en översikt*, Skellefteå 1992.
- Harvey, Susan Ashbrook, ”Revisiting the Daughters of the Covenant: Women’s Choirs and Sacred Song in Ancient Syriac Christianity”, *Hugoye* 8 (2005): 125–149.
- Harvey, Susan Ashbrook, ”Bibliska kvinnor som bilder av kyrkan”, *Patristica Nordica Annuarium* 26 (2011): 53–74.
- Martling, Carl Henrik, *Gud i Orienten: de orientaliska kyrkornas framväxt och egenart*, Skellefteå 2008.
- Rubenson, Samuel, ”Church Between Society and Association: The Case of the Syrian Orthodox Church in Sweden”, i Ingmar Brohed (red.), *Church and People in Britain and Scandinavia*, Lund 1996: 231–245.